XIII. évi folyam. 17 dik szám. Szombat, február 8. 1868.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás: Külső-monostorutcza 181. sz.
Kiadó hivatal: Középutcza, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szer 7 kr, 2-szor 6 kr, 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdij. Hirdetések felvétetnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.). Nyilttéri czikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délben.
Előfizetési ár: egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, jan. 31. 1868.

(**D.**) A ki „Századunk“ tegnapi számában Klapka György, volt honvédtábornagy levelét, melyet az egy magyar független hadsereg fogalmáról irt, figyelemmel átolvassa, s a ki a szintén egyidőben megjelent levelét olvassa Olaszország regeneratorának, Cavournak, melyben élénken hangsulyozza, hogy a mai társadalomban egy nemzet csak annyit érhet el, a menyit neki az európai hatalmak érdeke s közvéleménye megenged: az fogja érteni azon vívmányok fontosságát, mely minket alkotmányunk élvezetébe visszahelyezett, vagy részben visszahelyezend; az nem fog elragadtatni azon háttér nélküli túlzásokra, melyek semmi erőforrással nem rendelkezve, a kedélyeket puszta fiaskókra, a hazafiakat egymás közti viszályra, a polgárokat sorsukkali megelégedetlenségre s békétlenségre, s az értelmetlen tömeget tékteien kicsapongásokra zaklatják föl.

Klapka kimutatja, hogy utóbbi időkben Magyarország független állami önállását törekedvén kivívni, legelőbb 1849-ben az oroszról, később az osztrák olasz hadjáratban a francziától, s a porosz-osztrák hadjárat alkalmával a többi nyugati hatalmaktól üzetett vissza azon történelmi viszonyba, a mely közt azelőtt állott, s valóban e tapasztalatok kétségtelenül mutatják, hogy ez idők szerint Európában más álláspontunk nem lehet, mint az, a mely van, s a melyre minket az ország törvényei köteleznek.

Kétségtelen az is, hogy ez állapot elleni belső és hiu küzdelemben erőnk meghasonlása oly önmarczongolás, mely által nemzeti jobblétet biztositani alig lehet.

Minden higgadt és gondolkozó fő belátja ezen *igazságot*, s mégis tagadhatlanul terjed az izgultság, s halad előre, hogy talán nemzetünket újabb vészes örvénybe sodorja.

Természetes, hogy a békületlenségnek annyi anyaga rejtezik részint jelenünkben, részint közel emlékezetünkben, szenvedéseinkben s vértanuink árnyalakjaiban, hogy a leghiggadottabb embernek is sok önmegtagadásra van szüksége, hogy személyes érzelmeit s szenvedélyeit a haza sorsában fekvő rideg követelményeknek alárendelve sorsával kibékülni tudjon, és e sokrészben szomoritó helyzetben, mily könnyü felpuskaporozni az érzelmei után haladó többséget; mily olcsó dicsőség az, hogy fenyegető, mennydörgő, átkozódó, vádoló s kárhoztató frázisainkat a kiáltó hangjainkra, vagy a visszavívott jogok gyakorlatára riadó szavakkal beirt zászlóink alá gyült közönség tele torokkal megéljenezze! hogy a visszavívott szabadsággal visszaélve lekurjongassuk egymást, megrohanjuk az ellenkező vélemények embereit, beverjük egymásnak fejét és ablakát, s végre is közbelépésre provocáljuk azon fegyveres erőt, mely ez idők szerint a közrend fenntartására résen áll, s akkor „vértanukká“ váljunk, kiket hazánkban idegen zsoldosok fegyvere üldöz, s átkozzuk a kormányt, mely a rend fenntartásáról felelős, s a polgár nyugalmának s személyes biztonságának védelmére köteles lévén, más erőt nem használhat, mint a mi létezik.

De még ha itt végződnék a válság! ámde ki kezeskedik a felbolygatott társadalomban a lényeges politikai változások bekövetkezése ellen, ki nem tudja, hogy egy szabadelvü irányban haladó kormány, ha látja, hogy a szabadság anarchia felé fajul, leteszi tárczáját, mert a szabadság alapján nem kormányozhat?

Szerencsére ekkoráig a túlzások még nem érték el a tetőpontot s tán az alkotmányos nemzet józansága határt fog vetni minden oly túlzásnak, mely a haza ügyét rontaná össze.

Az alkotmányos pezsgő élet, a szabadon, élénken nyilatkozó közvélemény, a helyes alapu és ügybuzgó ellenzék — mind igen kedves dolgok, s nemcsak kifogásunk nincs ellene, de fenntartjuk magunknak is azt a jogot, mikorra eljön annak ideje, hogy vagy saját pártunkkal megtalálnánk hasonlani, vagy más párt lépvén a kormányra, pártunk részesülend azon népszerü és kellemes sorsban, hogy ellenzék lehessen, fenntartjuk ugy az ellenzékeskedés, mint gyakoroljuk most is a szabadon nyilatkozás jogát, óhajtjuk élénkiteni a közvéleményt, s szeretjük a pezsgő alkotmányos életet.

De nézzük meg, hol van Európa alkotmányos népei közt oly ellenzékeskedés, mely az ultima ratiókra csapong át, hol azon alkotmányos joggyakorlat, mely, hogy vérontássá, ablakbeveréssé, házmegrohanássá ne fajuljon, fegyveres erőnek kell consignalva lennie? — No ilyesmit látunk Moldva Oláhországban, banem egyebütt csakugyan nem, a legnépesebb s legzajosabb, leghevesebb angol meetingeket rendreutasitani képes egy constabler pálczikája; s midőn itt oly megrohanások történnek, minőket most a féniek kezdenek gyakorolni, az ilyenekre aztán kormány és parlament, thory és wigh, mint a radical kimondja az itéletet, hogy az lázongás, s nem lehet alkotni a legextremebb pártokból is oly juryt, mely az ily kitöréseket büntelenekнek s az alkotmányos szabadsággal egyeztethetőknek nyilvánitsa.

A pártágitatióknak, józan és érett népnél, megvannak határai, s nagy felelősség fekszik mindaddig a pártvezetőkön, mig a visszaélések nem pusztán az intézményekben, hanem a tulzásokra felzaklatott értelmetlenségben nyilatkoznak. Természetes, hogy a visszaélések másfelől provocálják még a legaluszékonyabb kormány kötelességérzetét is, s az egyéni joggyakorlat biztonsága felett az ország közereje őrködni köteles; de mi lenne az alkotmány joggyakorlata, ha megannyi véres csatározássá kellene válnia, mi lenne a szabadság élvezete, ha érette fejünket a brutalitás hasogatná be? Megköszönnők szépen az ilyen tragicomediát, s vagy megvárnók az államtól, hogy csak érett embereket bocsásson a sorompók közé, vagy pedig azoknak hagynók át a tért, a kik a pluralitást öklölődéssel s ablakbeveréssel készek kivivni.

Bizony nem igen irigylendő alkotmányos élet, nem igen dicső népszabadság volna az ilyen, s midőn a 19-ik század eszméi inaugurálták nálunk is a népet a legszentebb jogok gyakorlatára, szomoru volna, ha az arra érettlennek mutatkoznék.

De a mi népünk nem érettlen arra. A mult években lefolyt követválasztásokra kiválólag az erdélyi hatóságok büszkén utalhatnak. A legnagyobb választó tömegek szabad zajjal, de a polgári jog s biztonság kölcsönös tiszteletével sorakoztak a különböző pártok zászlói alá, sehol sem történt visszaélés a legszebb polgári joggal, s valjon helyes fog-e lenni, ha az országosan elharapódzó pártszenvedélyek azt az ildomos néphangulatot is egykor megmételyezendik?

Avagy nem lehet-e valjon a mi népünkre alapos érvekkel hatni, s azzal, nem pedig könnyelmü ámitásokkal nyerni meg azt pártnézeteinknek?

Én azt hiszem, hogy lehet, azt hiszem, hogy az igazság szava hat a tömegre, ha ugy adjuk azt elé, hogy midőn ellenfeleinket elveikben megtámadjuk, személyeikben, mint szintén szabad polgárokat, s saját meggyőződéseikre jogosultakat tisztelni és tiszteltetni tudjuk.

Székely örökség.

Az igazságügyminiszter ő nmlgához az országgyülési székely képviselők közegyetértésével mult juniusban benyujtott emlékirat.

(Folytatása és vége.)

Vélemény.

A székely örökségek körül a ministerium uj legislatioba ne bocsátkozzék, hanem valamint egyebekben, ugy erre nézve is tartsa fenn az urbéri patenst. Ha az urbéri patensben kiszabott vezérelveket a Ministerium meg ingatná, ezzel ujra felzavarná mindazt, a mi eddigelő részint itéletek, részint magán utoni egyezkedések által már be van fejezve. Felzavarná az 1853-ban hatósági müködés közbejövetclével történt számos elbékéléseket, és ezek alapján bekövetkezett birtok-változásokat, s oly bonyodalmakra adna alkalmat, melyek jogon alapuló birtokokat megingatnának és több családokat tönkre tennének.

De miután az urbéri kárpótlási verificatiok alkalmával az akkori kormánynak nagyon is tág mezeje volt kinyomozni, hogy mi volt a székely földön donationalis, és mi nem donationalis birtok: és a mit azon verificatiok útján donationalisnak talált, a hozájok tartozott urbériségek után a karpótlást éppen azon szűkre mért kulcs szerént adta, mely az urbéri patensben a megyei donationalis birtokokra van határozva;

miután ezen kárpotlási kinyomozások után megkezdődött székely földi urbéri perekből azok, melyek első és másod biróságilag már igen sokan lefolytak, azt mutatják, hogy azon kérdésnek tisztába hozatala: „elvesztette-e valamely székely földi birtok eredeti székely örökségi természetét? alkalmalmazható-e reá egy a liber regiusokban némi azon helységbeli portio possessionariaról feltanált donatio? és ha igen, azon székely birtok az approbata constitutio 3-ik része 76 tit 7-ik articulusa értelmébeni praescriptio alapján viszsza nyerte-e eredeti természetét vagy nem?“ nagyon kevés eredményt mutat fel; mert valóban csekélység az, mi ily halom perek következtében eddigelé a törvényszékek által donatios birtoknak itéltetett;

miután ily bonyolodott kérdésnek ezer meg ezer egyes esetekre nézve tisztába hozatala oly sok nehézséggel jár, hogy a remélhető csekély eredménye kitisztázásnak tovább is folytatását a vele kapcsolatban levő sok munkát, fáradságot és költséget az állam reszéről meg nem érdemli, egyszersmind a székely földi szolgáló emberek feletti urbéri ügyeknek bevégzését elláthatlan hoszszú időre veti;

mintán különben is a székely földön a mi kevés donátios birtok van, az is jogellenesen, és a székely föld eredeti institutioinak megtapodásával tétetett azzá, mert a 2-ik Zápolya János Zsigmond által Segesvári országgyülésen kieröszakolt nota a székely alap-institutiok ellenére terjeszkedett ki a birtokok confiscatiojára is, ugyanazért a székely nemzet által mindig sérelmesnek tartatott; —

miután az alkotmányosságnak s hazánk integritásának az erdélyi részekben minden eventualitásokkal szemben biztositása kivánja, hogy az e tekinteteknél fogva is anynyi fontossággal biró székely nemzet kebelében a viszszavonásnak ezen anyaga megszüntettessék; és e végre az állam-pénztár egy mérsékelt áldozattól ne vonakodjék:

Mindezeknél fogva határozza el a Ministerium, hogy azon kérdésnek tisztába hozatala: „donatios-e valamely birtok a székely földön?“ az urbér kárpótlási verificatiokkal már bé van fejezve; és igy a mi a verificatiokkor donatiosnak ki nem tünt, a székely örökségek sorába tartozik.

Következőleg a még függőben levő székely urbéri perekben csak azon kérdés megitélendő az urbéri patens szabályai szerént: megváltás alá esik-e a birtok, vagy a tulajdonos földes úr részére viszszabocsátandó-é?

Azok után pedig, a melyek megváltás alá tartoznak, a megváltási összeget azon kulcs szerént, a melyet az urbéri patens 2-ik szakaszában levő 24-ik és 25-ik §§-ok szabtak ki, fizesse ki a földtehermentesitési alap, s e végre adjon ki földtehermentesitési kötelezvényeket.

Nem állithatja senki, hogy a székely örökségi természet csakis a katonaság vagy adó alatti székely primipilaris és pixidarialis birtokoknak lett volna jellege; ellenben a primorok birtokaiban lakó szolgáló emberek urbéresek lettek volna. Soha még erdélyi jogtudós a székely birtok természetére nézve e megkülönböztetést nem tette, söt a Bach és Schmerling kormányok közegei sem állitották fel soha e megkülönböztetést, bár mennyire törekedtek Erdélyben a vagyonosabb magyar birtokosság megrontására.

A székelységnek ezen három osztályba sorolása nem vont magaután különbséget akár a személyi, akár a birtoki jogok tekintetében; hanem a birtok utáni köteleztetés aránya végett a képpen szolgált, hogy a legkevesebbel birók (a pixidariusok,) csak gyalog, a többel birók (a primipilusok,) mint lovasok, a több primilatussal biró primorok, személyeiken kivül birtokukhoz képest több lovasokkal tartoztak katonáskodni. Mihez képest ezen osztályozás a birtokokhoz és családokhoz annyira nem volt állandólag kötve, hogy a mint a lustralis könyvek bizonyitják, ugyanazon családok, ha szegényekké lettek, az elsőbb primori vagy primipilusi osztályból tétettek át az utóbbiba. Viszont a bekövetkezett vagyonosodás esetében áttétettek azok, kik a multban egyik utóbbi osztályba voltak beirva, az elsőbb osztálybeliek közzé. De jus regium és ezen alapuló feudalis instituio épp ugy nem volt a tehetősebb primorok nem donationalis jószágaiban, mint a szegényebh osztályokéban; mindenik egyiránt székely örökség volt, melynek fogalma azokat meröben kizárja.

Az 1848-ki erdélyi felszabaditási törvényis nem csak a primipilusi és pixidariusi birtokokra szoritja a székely örökségekről szóló rendelkezését, hanem általánosan kimondja: „Székely földön a tiszta majorságok közé tartozik a székely örökség.“

A katonaság vagy adófizetés alatti székely birtokokra nézve csak annyiban szál külön, hogy mivel köztudat szerint is ezen katonaság és adó alatti birtokok többire tiszta székely örökségek, az ezeken lakó szolgáló emberekre a szolgálmányoktóli mentesség gyakorlatba ne jöjjön, még azon kitisztázásáig is a majorságiaknak az urbéri birtokoktól, a melyet azon törvény 5-ik §-a oly haladéktalanul határozott és remélt volt véghezvitetni.

De azt, hogy a primorok birtoka megszünt volna székely örökség lenni, csak azért mert primori birtok, azaz: mert nagyobb birtok volt, sehol nem mondja.

Mihelyt a székely földi urbéri perekben azon kérdés: donatios természetű-e a kereset tárgyát tevő birtok vagy nem, mellőzve lesz: igen egyszerüvé válik azok megitélése, mert az urbéri patens 2-ik szakasza, mely a szolgálmányok mellett használt majorságiakról és a 28-ik § szerint ezen cathegoriába tartozó székely örökségekről rendelkezik, meghatározza, hogy mely esetekben köteles az azokat használó szolgáló ember viszszabocsátani a tulajdonos földes ur rendelkezése alá, kinek joga van a felett, ha tetszik, magánjogi szerződések által éppen azon szólgáló emberrel is egyezkedni; ellenben meghatározza azon eseteket is ezen 2-ik szakasz, a mikor a tulajdonos földes ur szabadon az ily birtokok felett nem intézkedhetik, hanem a szolgáló embernél kell a szolgálmányok megváltása mellett maradni.

Az urbéri patens 18-ik §-a jelesen az 1819-ik évi január első napját határidőül tüzi ki, melytől fogva az urbéri felszabadulásig ha valamely, határozatlan időre, szolgálmányok mellett átadott majorsági birtok folytonosan szolgáló emberek kezén volt, az ily szolgáló embertől viszsza nem vehető, hanem megváltás alá jö. E tekintetben a székely törvényhatóságokban 1819-ben véghezvitt urbéri conscriptiok és 1819 óta adó-tabellák oly közokmányokul szolgálnak, melyek nagyon segitik az urbéri törvényszékeket annak megitélésében, hogy mely székely telkeket kelljen megváltandóknak, és melyeket a földes ur szabad rendelkezése alá viszsza bocsátandóknak itélni.

Nem lehet állitani, hacsak az 1848 előtti székely jogot meröben ignorálni, és mindent halomra dönteni nem akarunk, hogy valamely székely telket, mely szolgáló ember által használtatott, urbéri természetüvé tett volna az, hogy akár az adó-tabellákba akár az 1819-ki conscriptiokba beiratott. Ugyanis, a mint az I szám alatt az urbéri perekből beadott általános előadásban is megemlitetett, daczára annak, hogy a Leopoldi hitlevél 14-ik pontja a székelyeket általában minden adó-fizetéstől menteknek nyilvánitja, és daczára a törvények azon általános rendeletének, hogy minden székely egyenlő nemesi jogokkal bir, a székely földön a nem militárizált törvényhatóságokban 1848 előtt is csakugyan tettleg az 1713-ik és 1617-iki országgyülési végzések következtében nem csupán a székely birtokokon lakó szolgáló emberek, s általuk használt fekvőségek, hanem magoknak a szegényebb székelyeknek saját magok által mivelt földeik, söt személyök is adó alatt voltak, mitől csak ugy mentesittettek, ha legalább két adófizető szolgáló emberök volt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Ennélfogva székely örökségi szolgáló embereiket nemcsak mentté nem tehették az adótól, söt igyekeztek minél több számot adó alá beiratni, hogy magukat és maradékaikat az adótól mentesithessék.

Az 1764-ben militárizált törvényhatóságokban, miután a vagyonosabb primorok fegyver alá nem tétettek, hosonló okból igyekeztek a székely birtokosok adózó szolgáló embereiket szaporitani, hogy ezen okból, mint primorok, a katonáskodásra ne köteleztessenek.

E szerint az adófizetés a székely földön az urbéri természetnek nem jele, söt a szegényebb székelyek tekintetében, kiknek birtokát néha donatariusok is megszerezték, sokszor éppen az ellenkezőnek, u. m. székely örökségi természetnek a jele.

De miután ezen adó tabellákba évenkint külön szakaszokba irattak bé az adózó armalisták, szabad székelyek, és különszakaszokba a telkeket használó szólgáló emberek: nevezetes felvilágositásúl szolgálandanak az urbéri perekben annak megitélésére, hogy mely székely telkek voltak 1819 óta folytonosan és megszakadás nélkül szolgáló emberek kezeiben.

Az 1819-iki urbéri conscriptiokba beiratás se tehetett legkissebb urbéri jelleget az azokban beirt telkekre. Mikor 1819-ben kormányi úton az urbéri összeirások elrendeltettek, a székely törvényhatóságok közgyülései kinyilatkoztatták, hogy a székely birtokokba, melyek természete a feudálismus és ebből folyó urbérnek még fogalmát is kizárja, az urbér bé nem hozathatik s csak a Felség parancsa által kényszeritve viszik végbe a conscriptiokat. Ezen conscriptiokra azonban, miután reá szánták magokat, igyekeztek a szolgáló emberek által használt telkeket minél inkább beiratni a fennebbi okból, hogy t. i. azoknál fogva részint az adófizetéstől, részint a katonáskodástól mentek legyenek.

De éppen ezért a megváltás vagy visszabocsátás kérdése felett az 1819-ki consriptiok is fontos közokmányul fognak szolgálni, mert belőlek kitetszik a kérdésben levő felekről, hogy már 1819-ben volt-e szolgáló ember kezében, vagy sem?

Következőleg az urbéri patens 18-ik §-nak tiszta szavánál fogva mindazon székelyföldi telek, mely az 1819-ki urbéri összeirásokba beirva volt, mely akkor az adó-tabellák szerint adózó szolgáló ember által használtatott, és melyre nézve azóta a szolgáló ember általi folytonos birtoklást bármi ideiglenes, vagy más magánjogi szerződés, vagy földesúri sajáti intézkedés, melyekre az urbéri patens hivatkozik, meg nem szakasztotta, megváltás alá esnek.

Ezek megváltási összegét nem lehet az urbéri patens első szakaszában jelesen a 12-ik §-ban az urbéri földekre kiszabott kulcs szerént határozni.

Mellőzve azt, hogy az erdélyi urbéri patens által ezen az urbéri földek kárpótlására meghatározott kulcs, a mely szerént egy hold az 1819-ki classificatiokor az első osztályba tett helységekben 23 frt 20 kr, a 2-ik osztályuakban 20 frt, a 3-ik osztályuakban 16 frt 40 kr alányomott értékü urbéri papirral kárpótoltatott, ellenkezik az urbéri kárpótlásról szóló erdélyi 1848-ki 5-ik törvényczikkel, mely nem az urbéri földet holdanként egy potom árral kifizettetni, hanem a 2-ik §. tiszta szavai szerént az urbéresek kisajátitott tartozásaikért rendeli a földes urakat kármentesittetni. A törvény ezen elvét az urbéri patens csakis a majorságiak s ezek sorába tartozó székely örökségek megváltásakor tartotta fenn a 2-ik szakaszban levő 24-ik és 25-ik §§-okban, melyek a szolgálmányok értéke szerint határozták a megváltási összeget felszámittatni.*)

Egyszersmind ezen urbéri patens 2-ik szakaszában levő 28-ik §. elismeri nyiltan jogát a székely örökségek földes urainak, hogy a megváltási összeget nem a csekély jugeralis kárpótlás, hanem a szolgálmányok értéke szerint fogják megkapni; tisztán azt rendeli ezen 28-ik §-us, hogy a székely örökségekre csakis a pátens 2-ik szakaszának rendelkezései alkalmazhatók.

Számos itéletekben a patens és ezt követett legfelsöbb rendeletekhez képest tiszta szavakkal kitétetett a hetenkénti napszám menynyisége, minösége, ugy egyéb szolgálmányok is kijeleltettek, és elhatároztatott, hogy a megváltás összege azok alapján felszámitandó a 2-ik szakaszban levő 24-ik és 25-ik §§-ok szerént.

Éppen ily módon jöttek létre a sok elbékélések, megerösittettek az urbéri patens rendeleteinél fogva a főtörvényszék által, és végérvényessé lettek.

Megváltási összegek kifizettettek ily elbékélések következtében.

Ezen jus quæsitumokat és törvényszerü alapon nyugvó igényeket halmokra dönteni nem lehet egy más megváltási kulcsnak felállitásával.

Azért sem lehet más kulcsat még ezután keletkezendő itéletekre és elbékélésekre nézve is határozni, mert ennek retrogad hatása az eddigi történtekre alig lenne kikerülhető, és közingerültséget idézne elő.

A székelyföld túl népes, mert habár az egyes székek egész kiterjedése a lakók számához képest elegendőnek tetszik: de a föld igen nagy része havas. Csiknak például a földmivelésre használt része alig teszi kiterjedésének egy tizedét. A birtok a székely földön nagyon drága és nagyon el van darabolva. 25 frtot vagy az azon felüli földadót a pótlékokon kivül fizető jószág (ide értve a moralis személyek, faluk, ecclesiák által birtakat is) van egész:

Udvarhelyszéken	107.
Csikszéken . .	26.
Háromszéken . .	143.
Marosszéken . .	157.
Aranyosszéken .	35.

Tehát mivel Erdélyben a földadó a tiszta földjövedelemnek egy tizede szerént számittatik: ily kevés oly nagyságu jószág van, melynek tiszta földjövedelme 250 frtot vagy azon felüli összeget tenne.

Ezen elaprósodott birtokokat biró tulajdonosokat, kikre nézve a föld oly becses, és az egész székelyföldön oly drága, rémitően megkárositná, ha a megváltási összeg kulcsa a patens, söt az 1848-ki törvény ellenére nem a szolgálmányok értéke szerint, hanem azon potom összeg határoztatnék, a melyet az urbéri patens a megyei urbériségek után az 1848-ki törvény ellenére hold szám szerint határozott. Akár hány beltelek van a székelyföldön, melynek kiterjedése alig tesz kétszáz négyszög ölet, és van rajta egy kis épület, külső birtok pedig hozzá semmi, melynek azonban használatáért szabad egyezkedésnél fogva évenkint 52 tenyeres napszámot dolgoznak. Voltak ilyenek 1819 óta is folytonosan szolgáló emberek kezeiben, éppen ily szolgálmány mellett. Egy ily teleknek a patensben az urbériségekre szabott territorialis kulcs szerint megváltási közép összege 2 frt 30 kr. c. p. urbéri papir.

Ennyi és ezen arányu kárpótlás mellett ily telkeket a tulajdonostól elvenni csakugyan igazságtalanság lenne.

Mindezeknél fogva az urbéri patens 2-ik szakaszának, jelesen a 24-ik és 25-ik §§-nak rendeletei a megváltási összeg kiszámitására nézve is megtartandók.

Ezen megváltási összegeket fizesse ki a földtehermentesitési alap urbéri papirokkal. Ezt mind az igazság, mind a méltányosság kivánja.

Ugyanis habár jogi elvek szerint a megyei allodiumok és a székely örökségek közt semmi különbség nincs, de az államterhek tekintetében meg volt azon tetleges különbség, hogy a megyei allodiumokon lakó szolgáló emberek a használt allodiális birtokokról adót nem fizettek sem ők, sem földes uraik; fejeik után is nem a rendes földadót, hanem a protectionalis taxat 18 krt fizették; ellenben a székely örökségeken lakó szolgáló emberek a használt földek után szintugy, mint fejeikről a rendes adót fizették. Ámbár tehát azon megyei allodialis telkekre nézve, melyek az urbéri patens 2-ik szakasza rendelkezéseinél fogva megváltás alá jönek, az urbéri patens azt határozta, hogy a megváltási összeget magok az ezt kivánó zsellérek tartózzanak fizetni: de miután az állam századok óta vette az adót a székely örökségeken lakó szolgáló emberektől, az államnak azok megváltási terhében való részvétét, kikre nézve e jogot az urbéri patens megtagadta, igazságosan megtagadni nem lehet.

Nem menne oly nagyra azon terü, mely e miatt a földtehermentesitési alapot érné, hogy ennek nagysága kényszerithetné a ministeriumot arra, hogy a megváltás alá eső székely telkeknek a földtehermentesitési alap általi hordozását megtagadja.

Továbbá: 1860-ki év végével az akkor letünésnek indult bécsi kormány fontosnak tartotta a szász hierarchiát a bekövetkező változásokra a maga nézeteinek megnyerni, s e czélból a Bach rendszeréhez tartozó közegei által, az evangelicus papság dézma kárpótlását három hónap alatt oly rögtönözötten s úgy liquidáltatta, hogy ezért 7,631,040 ft. Cpben, a census cathedraticusáért 181,900 frt Cpben, a fiscus szász földi dézma részéért 3,025,011 frt 55 kr. Cpben, és igy csak a kis szász föld lakóit terhelt dézma és census cathedraticusnak 1848-ban történt megszüntetéséért összesen 10,837,951 frt 55 kr. Cpben urbéri papir terhe nehezedik az erdélyi földtehermentesitési alapra:

ez nem azt bizonyitja, hogy e miatt a székely szolgáló emberek megváltási összegének az állam általi hordozását meg kellene tagadni, söt ellenkezőleg:

mivel ezen terhekben a székelység is osztozik:

mivel a székely földön — kivéve a kevés donationalis jószágokon tanált eddig kárpótolt urbéreseket — még egyéb semmi nem esett a földtehermentesitési ala terhére:

mivel az erdélyi 1848-ki urbér kárpótlási törvény a földtehermentesitési összeg hypothecajául az erdélyi sóaknákat jeleli ki, melyek közé a székelyföldi parajdi sóakna is tartozik:

mivel ezen székely telkek megváltási összege oly nagyra nem fog menni;

mivel végre ily terü az állam, különösön pedig a földtehermentesitési alap részéről nagyon is kevés azon politikai szükségesség fontosságához képest, hogy a székely föld kebelében már valaha a birtokosok és szolgáló emberek közt minden viszszavonás és ellenszenv megszüntettessék:

mindezeknél fogva igazságos, törvényes és méltányos, hogy mindazon székely telkek a fennebbi módon kiszámitandó, kiszámitott, vagy törvényszerüleg elbékélt megváltási összegét, melyek vagy eddigi vagy ezutáni itéletek vagy az urbéri patens által határozott, megerösitett elbékéléseknél fogva megváltás alá tartoznak, a földtehermentesitési alap hordozza.

Azon egyességeket, melyek akár urbéri törvényszékek, akár politikai hatóságok elött keletkeztek, ugy azon állást, a melyet a birtokos és a szolgáló ember magok közt eddig tisztának tartottak, valamint az ezek következtébeni birtokváltozásokat a ministerium fel nem forgathatja; ez a székely földön több az 1848-ikiakhoz hasonló zavaroknak lenne okozója.

Eddig a székely földi viszonyok kibonyolitását felette akadályozta az, hogy a megváltás megitélése vagy elbékélése esetében a földes urnak nem volt miből megkapja a szolgáló embertől a kötelezett megváltási összeget; ha részletenkénti fizetésre egyeztek, ez annyi perre adott alkalmat, a hányszori befizetésre kötelezte magát a szolgáló ember, mert nem volt képes fizetni. Igyekezett tehát a birtokos nem a megváltásra elbékélni, hanem kitelepiteni. A szolgáló ember pedig mindent megtett, hogy telkét, melyet sajátjából megváltani módja nem volt, birtokában megtarthassa. A megváltási összegnek a földtehermentesitési alap által egyszerre kifizetése mindkét rész óhajtásának eleget tenne;

és ha (a mint az I. sz. alatti előterjesztésben az urbéri perekről általában felfejtetett) az urbéri törvényszékek a hely szinén, és pedig ugyanazon helységbeli perek körül egy időben müködnek, s a kibékitésre tapintatos buzgalommal eljárnak: bizton remélhetni, hogy rövid idő alatt a halomra gyült székely földi urbéri perek legnagyobb része elbékélésekkel be fog végződni.

Rövidbe foglalva tehát, ezen előterjesztés vezérelvei a következők:

1) A ministerium tartsa fontosnak a székely földön az urbéri kérdések mielöbbi igazságos megoldását. Ugyanazért:

2) Azon kérdést, mi a székelyföldi birtokokból donationalis, tekintse bevégzettnek az urbéri kárpótlási verificatiókkal.

3) A mi ezen urbéri kárpótlási verificatiókkal, mint donationalis nem kárpótoltatott, azok mind a székely örökségek sorába tartoznak. Következőleg:

4) A most függőben levő urbéri perekben az urbéri patens 2-ik szakaszának szabályai szerént csak azon kérdés tárgyalandó, megitélendő és elbékélhető, hogy a kereset alatti birtok megváltható-e, vagy viszsza bocsátandó?

5) A megváltási összeg az urbéri patens 24-ik és 25-ik §§-ban meghatározott kulcs szernt kiszámitandó az alapigazgatóság által.

6) A megváltási összegeket és hátrálék kamataikat urbéri papirokkal az erdélyi földtehermentesitési alap fizesse ki.

Ezekből kifolyólag a dolog gyakorlati keresztülvitelére nézve véleményünk az, hogy a ministerium bocsásson ki két rendeletet, egyiket azon erdélyi alsó, fellebbezési és legfőbb törvényszékekhez, melyek székelyföldi urbéri ügyekkel foglalkoznak; másikat az erdélyi földtehermentesitési alapigazgatósághoz.

A törvényszékekhez kibocsátandóban rendelje meg a következőket:

1) Azon kérdés, hogy a székely földi birtokokból mi legyen királyi adományos, az urbéri kárpótlási igazolásokkal már be lévén végezve: ennélfogva a törvényszékek az előttek folyó székelyföldi urbéri perekben az adományosság feletti kérdést meröben mellőzendik. És a per csak azon kérdésre vonatkozólag tárgyalandó, kinyomozandó, megitélendő vagy a felek által elbékélhető, hogy a per tárgyát tevő székelyföldi birtok, mint székely örökség, az 1854-ben junius 21 én kelt erdélyi urbéri patens 2-ik szakaszának szabályai szerént visszabocsátandó-e a volt földes urnak, vagy megváltás alá esik.

2. Jelesen az urbéri patens 18-ik §-nak értelmében mindazon székely földi telek, mely az 1819-ki urbéri összeirásokba beirva volt, és a melyet 1819-ben az adó tabellák szerént adózó szólgáló ember birt, ha 1819-óta az 1848-ki urbéri felszabadulásig a szolgáló emberek általi folytonos birtoklást a teleknek, vagy ahoz tartozott földnek a földes úr általi használata, vagy bármi az urbéri patens 4-ik, 6-ik, 8-ik és 20-ik §§-aira vonatkozó eset meg nem szakasztotta, megváltás alá tartozónak itéltessék.

3.) Eltelvén azon határidő, mely az urbéri, vagy majorság természet feletti perek meginditására az urbéri patens következtében ki volt tüzve, ennélfogva az azután inditott vagy inditandó ily nemü urbéri perek tárgyalás alá nem vehetök.

4.) Azon egyességek, melyek az urbéri tervényszékek előtt keletkeztek, ugy azon állás, melyet a volt földes úr és szólgáló ember eddigelé egymás közt tisztának tartottak, az urbéri törvényszékek körén kivül esnek és urbéri per utján meg nem ingathatók. Az ezek feletti kérdések a magán jog elvei szerint a polgári törvényszékek hatása alá tartóznak.

5.) A székely földi telkek megváltási összegének az erdélyi földtehermentesitési alap általi kiszolgáltatása végett a törvényszékek mielöbb tegyék át az erdélyi földtehermentesitési alapigazgatósághoz mindazon végérvényes itéleteket, és főtörvényszék által megerösitett elbékéléseket, melyek eddigelé székely földi birtok megváltásáról keletkeztek vagy ezután keletkezni fognak.

6.) Törvényszékek kellő gyorsasággal törekedjenek a székely földi urbéri perek igazságos bevégzésére.

Az erdélyi földtehermentesitési alap igazgatóságnak pedig rendelje meg, mikép megtétetvén a rendelet az urbéri biróságokhoz, hogy a székely földi birtokok megváltásáról keletkezett vagy keletkezendő végérvényes itéleteket és a főtörvényszékileg megerösitett vagy megerösitendő elbékéléseket tegye sietöleg át a földtehermentesitési alap igazgatóságához, ezek kárpótlására nézve tartsa magát a következő szabályokhoz:

a.) Az eddig keletkezett itéletekre és elbékélésekre nézve igazolási eljárás által tisztába hozandó, hogy az itéleten vagy elbékélésen alapuló megváltási összegből és hátralék-szolgálmányokból tisztázott-e le vagy nem a szolgáló ember.

b) Ezután keletkezendő végérvényes itéletekre és elbékélésekre nézve semmi igazolási eljárás nem szükséges.

c.) A megváltási összeg a végérvényes itélet, vagy a főtörvényszékileg megerösitett elbékélés alapján az urbéri patens 24-ik és 25-ik §§-ai szerint a földtehermentesitési alap igazgatóság által azonnal hivatalból felszámitandó és e vegre a jogosultnak semmi kérvénye vagy bejelentése nem kivántatik; ebből, ha az *a.*) alatti pont szerint valami részlet lefizettetett, levonandó.

d.) A hátralék-szolgálmányokért a megváltási összeg kamatja felszámitandó az itéletben vagy elbékélésben kijelelt határidő óta. Ha az *a.*) pont szerint a hátrálék szolgálmányok egyrésze letisztáztatott, a kamat csak azon időre számitandó, a melyről a szolgálmányok még hátralékban vannak.

e.) A megváltási tőke, a kamat és hátralék a jogosultaknak erdélyi földtehermentesitési kötelezvényekben névszerinti értékben kiadandó.

*) Az 1848-ki erdélyi megerösitett 5-ik törvényczikk az urbéresek kisajátitott tartozásaikat rendelte alapul vétetni, és a földes urakat ezen kulcs alapján kármentesittetni. Ezen törvényt a Back kormány megszegte a megyei urbériségek kárpótlása tekintetében, melyekre nézve az urbéri földek holdjai után, nem pedig az urbéri tartozások alapján határozta a kárpótlást; de megtartotta a székely örökségeken lakó zsellérek megváltására nézve. Valyon hazánk alkotmányos ministeriuma mellözheti-e ezen 1848-ki törvényt és azon alapuló kulcsot a székely örökségekre nézve azért, mert a Bach-kormány a megyei urbériségek kárpótlására nézve megszegte? vagy inkább, ha a megyei urbériségek kárpótlására nézve most a törvénynek eleget nem tehet, mert azok kárpótlását a letünt kormányok már véghez vitték: de csakugyan fenfogja tartani a székely örökségek tekintetében, melyekről most intézkedik.

A magyar delegatio ülése.

A februnár elsöjén tartott nyilvános ülést megelőző zárt ülésben a delegatio saját házi költségvetési bizottságának jelentése olvastatott fel, melyre nézve lényegtelen megjegyzések tétettek.

A nyilvános ülés 12 óra után vette kezdetét. Elnök: Somssich Pál. A jegyzőkönyvet vezetik: Horváth Lajos és Rajner Pál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Pest város véleménye különösen az igen olcsó áron adott marhasónak emberi használatra átváltoztatása által eszközlött tömeges csalásban, aztán az Erdélyben olcsóbb árszabásu sónak Magyarországra átcsempészésében keresi az okot, és orvoslásul azt ajánlja, hogy a marhasó árulás átalában szüntettessék meg, aztán a sószállitást és kezelést a kormány a szerződéses kezelés alól visszavevén, saját közegei által kezeltesse, a só-ár pedig a magyar korona összes területén, mázsánként 5 forintra szabályoztassék, különbség és tekintet nélkül a szállitás kötelességére vagy a távolságra, ez utóbbit illetőleg különösen azzal indokolván véleményét; mert:

„Az ország népe hazánknak sógazdagságát az államháztartásban oly közös vagyonnak tekinti, melynek egyenlő mértékü élvezetére magát — az aknától távolságra tekintet nélkül — mint összes család egyaránt részesülésre jogositottnak tartja, hogy annak országszerte egységes ára legyen, ez az államkormánynak és országgyülésnek, ha ez által az államjövedelmének növelése is eléretik, nemcsak hatalmában, de kötelességében is áll. Jelen bizottmány véleménye szerint a kisebb résznek érdekét a nagyobb érdeke miatt mellőzni szükséges.— Magyar- és Erdélyország közt a só miatt fenálló sorompót továbbra megtürni már csak azért sem lehet, mert mint a testvér népeket egymástól elidegenitő hátrányos intézmény, az unió eszméjével is homlokegyenest ellenkezik.""

Ezeket mondja Pest város bizottmánya. A javaslatba hozott 5 frtnyi ár az Erdélyben eddig létezett árakat átalában haladja. És főkép az itt indokolni kisérlett azon elv, hogy a só ára, távolságra és szállitási költségre tekintet nélkül, a korona összes területén egyenlő legyen, s az egyenlőség kedvéért az erdélyi árak még emeltessenek is, az, melyre fennebb tett azon nyilatkozatunkat, hogy az osztóigazsággal ellenkezik, első sorban alkalmazni kivánjuk.

Igaz, hogy az erdélyi olcsóbb árak által ösztönzött csempészetet, a Magyarország felől álló zárvonal nem képes megakadályozni. Azonban, hogy a kincstári számadásban mutatkozó sófogyasztási csökkenés nem ezen okból származik, bizonyitja az, miszerint e csökkenés az erdélyi részeken is egyaránt észlelhető; holott a csak az olcsóbb árból származó csempészetnek itt a mennyiségi fogyasztást még mindenesetre emelnie kellene.

Tehát az ok egyebütt van, s a csempészet, mely a mutatkozó okozatra munkás, egészen máshol találja fészkét, legvalószinübben oly helyen, hol az erdélyi árak emelése, éppen nem az okozat szüntetésére, söt ellenkezőleg annak bizonyos nevelésére fogna szolgálni, a minthogy, ha jól utána kutatunk, nem lesz nehéz némi nyomát most is feltalálni annak, hogy a kincstári számadásban mutatkozó sófogyasztási apadás kezdete az Erdélyben az utóbbi évtizedben tett só-áremelés idejével némileg összeesik.

Igaz továbbá az is, hogy a só álladalmi közös vagyon, melynek egyenlő mértékü élvezetéhez minden állampolgár egyenlő jogot tarthat. De éppen abban volna ezen követelt és helyeslett egyenlő jog sérelmes megrontása, ha az egyenlő mértékü élvezet, a távolságra és szállitási költségre tekintet nélkül, vagyis kihagyván az árból ezen lényeges tényezőt, mindenkinek, mindenütt egyenlő pénzösszegért adatnék.

A természet különböző vidékeket különböző előnyökkel áldott meg: de az előnyökhez különböző hátrányokat is csatolt. Tokaj vidéke világhirü borában, a buja földü bánát termékei bövségében, Pest, az ország szive, pénzintézeteiben s az iparnak, kereskedelemnek és közlekedésnek oda sulypontosuiásában, átalában a koronaterület nyugotibb része a nagyvilággal gyakoribb, könnyebb és olcsóbb érintkezésében, forgalmi és társadalmi viszonyai magasabb fejlettségében leli előnyeit. Főképp oly viszonyok es előnyök, melyek, ha erőszakoltatnék is, mindenben semmi kormányi hatalom által sem egyenlősithetök.

A sótermelés központjai leginkább a kárpátok keleti részén, s Erdély északi felén vannak; átalában a nagyvilág forgalmától félreeső mostoha vidékeken, melyeken a természet jótékonysága a sóval ugy szólván ki is merül.

Nem ellenkeznék-e a természet osztóigazságával ezen főkincsök nélkül mostoha vidékeket, a természettől önként nyert egyetlen előnyütöl mesterségesen megfosztani, s pedig talán éppen más oly vidékekért, melyeknek sokszoros előnyükkel ezek az egyetlen előnyüket valóban legörömestebb elcserélnék, ha ez a természet örök törvénye szerint lehetne.

Azonban a vitatott egyenlő áruvá tétel által nemcsak a természeti igazság szenvedne megsértést, de a tevőleges törvény ellen is jogtalanság lenne az.

Ugyanis, a só nemcsak állodalmi közvagyon: de állampénzügyi alkalmazás szerint, közvetett adóalap is. — E szerint az érte a kincstár által bevett árban három tényező szerepel: első a termelési, második a szállitási költség, harmadik a közvetett adó részlete.

Termelési költség nélkül a termék nem áll elő, s a termelést mindnyájunk szükségére egyenlőleg az állam kezelvén, nincs tényleges ok, a miért e költségnek, az összes termelés bárhol kiszakitott egységére egyenlőül tekintése igazságos voltát tagadnunk kellene.

Hogy a közvetett adórészlet bárhol és bárkire nézve egyenlő legyen, azt ismét a tevőleges igazság czáfolhatlanul követeli.

Hogy e két igazság közt harmadikul a szállitási költség is, és pedig a távolságra tekintet nélkül egyenlő legyen, természeti lehetlenség.

Minthogy pedig a mit a mindenütt egyenlőre szabandott sóárak mellett, a különböző távolságra szállitás költsége, a közvetett adó egyenlőségéből levonva, az az ugyanezen alapu tiszta adó főösszegét csökkentené meg, s az államháztartásban máshonnan volna pótolandó, mely pótléktól a sóadót minden szállitási költség levonás nélkül teljesen beadott sóvidékek sem volnának mentek, ez által azon anomalia állana elő, hogy nemcsak a sóadó sulyosodnék éppen a közvetlen sóvidékekre legnagyobb mértékben, söt még a mások részére tovaszállitás költségének is nevezetes része éppen rajtok vétetnék meg.

A természeti előnynek ily megfontolása valóban az osztóigazsággal, még a sóvidékeknek ezen előnynyel kapcsolt egyéb mostoha viszonyuktól eltekintve is, megegyeztethetlen lenne.

De az ily mindenütt egyenlősitett árnak, a hozzá kötött czél elérésére alkalmas voltát is tagadnunk kell, mert:

Habár elismerjük is, a pesti bizottmány által idézett azon tapasztalati állitás igazságát, hogy olcsóbb ár, mindenkor és mindenütt hozzáférhetőség és kitünőség a fogyasztást ki nem számitható arányban neveli: de kénytelenek vagyunk azon állitást csatolni e mellé, hogy a hasznos fogyasztást csak czélszerü mód szaporithatja s ennek is határa van, különösen határa van pedig a sónál. Mert:

A só oly első életszükségi kellék, melyet ember fényüzésből csakugyan nem élvez, s a leggazdagabb ember is maga személyére többet nem fogyaszt, mint a legszegényebb fogyaszthat. Söt ellenkezőleg a gazdag inyenczek a sót egyébbel sokkal inkább pótolhatják s átméröleg még kevesebbet fogyasztanak, mint a szegényebb osztály, mely kenyere s bármely szegény eledele mellé sóját az eddigi árak mellett is mégis csak rendesen beszerzette. Csupán ez alapból tehát a sófogyasztás nevezetes szaporodása, valóban nem várható. Hogy pedig a marhasó árulásnak ájánlott megszüntetése után, az egyenlősitett áru sóból állattenyésztésre több, vagy rendes vétel utján csak annyi is forditassék, mint eddig, azt állitni, azt hiszszük, a pesti bizottmány sem fogja.

Ennek ellenében, mit fennebb még csak czélzólag érintettünk, kimondjuk itt világosan, hogy a kincstári számadásban tapasztalt sófogyasztás apadásának főoka, véleményünk szerint, a bányák és aknák közvetlen közelében a szigoru őrködés daczára is felette elharapódzott csempészetben keresendő. És ha ezen csempészet eddig a bányák közvetlen terütetén 5 frtnál rendesen olcsóbb árak mellett is ennyire lehetséges és jutalmazó volt, akkor valóban azon különbség, mely a most ott levő ártól a javasolt 5 frtig terjed, bizonyára nem visszariasztó eszközül, hanem éppen a csempészet gyarapitására ösztöndijul fog szolgálni. Hogy pedig az ösztöndijjal segélyzett csempészet kevesebb kárt tegyen a kincstári sófogyasztásban, mint eddig az ösztöndijtalan, azt gondolni is képtelenség.

Az előbocsátottak folytán arra nézve, hogy miképp vélnénk sóügyünket helyesen rendezhetni, alázatos előterjesztésünket annak megjegyzésével, hogy a közvetlen sóvidékeken, a helybeli lakosok részére a sóskútak használati joga az eddigi törvényes gyakorlat szerint továbbra is fentartassék, következő pontokba foglaljuk:

1) A só közvetett adóalapul szolgálván, az osztó igazság azt kivánja, hogy a reá vetett adó mindenütt és mindenkire nézve egyenlő magasságu legyen.

Ez ugy érethetik el legczélszerübben, ha a kormány, tekintet nélkül a bánya vagy akna fekvésére és körülményeire, termelési ártételül mértékegységenkint mindenütt egyenlő összeget, legczélszerübben oly összeget vesz fel, melynél többe a termelés sehol s semmikor sem kerül. Az ebből ténylegesen megkimélt összeg egyébiránt szintén kincstári nyereményül szolgál.

Az eképp egyenlősitett termelési árhoz szintén egyenlő mértékben csatoltassék az adóösszeg.

És e két tényező képezze a sónak szabott folyó árát a bánya vagy akna közvetlen területén, miszerint az minden bányában teljesen egyenlő fogna lenni.

A bánya közvetlen területén tul a sóár folytonosan, de csupán a szállitás árával növekedjék.

Igy lesz elég téve a méltányosan osztó igazságnak, hogy a bánya területén mindenki egyenlő áron vehesse a sót, söt onnan ha teheti és tetszik, maga is szállithassa bárhova; ellenben ha helyébe szállitva kivánja, akkor a helybeszállitás ne mást terheljen illetéktelenül, hanem közvetlen ő reá, mint szükséglöre háramoljék.

Küszöbén állunk az arad-károlyfehérvári vasút megnyilásának, mely az olcsó közlekedést a marosujvári és vizaknai sóbányáknak nyitja meg. Ugyanezen vonal tovább épitve a parajdi gazdag sóbányák előnyére is válik. A szintén megkezdett nagyvárad-kolozsvári vasút Tordát, Kolozst Dézsaknát hozza a forgalom közelébe s azt hiszszük, hogy a vasút-államkölcsön sikerülésével a mármarosi vasút sem soká hagy már magára váratni, mely vonalokkal ha közlekedésünk kiegészül, remélhetőleg a koronaterület legtávolibb helyein sem fog a sóárban mázsánként 1 frt 50 krnál, legfölebb 2 frtnál nagyobb különbséget okozni.

Ez alapon ha a sóár a bányák közvetlen területén átalában a most a birodalomban fennálló legalacsonyabb árak figyelemre vételével mázsánkint 3 frt 50 krra, legfeljebb 4 frtra szabatnék, az 5 frt 50 kron, legfölebb 6 frton, az adóalapnak a szállitás miatt illetéktelen csönkkentése nélkül a legtávolabb helyeken is adható lesz.

És ezen s a pesti bizottmány által ajánlott ár közt nincs nagy különbség, főképp csak az, hogy az árnak szállitási költség részlete igazságosan oszlik meg, azt terhelvén, a kit illet.

Azt pedig bátran el merjük mondani, hogy egész Erdély szivesen fizetné sófogyasztását mázsánként 2 frttal drágábban, hogy az innen talán legtávolabb eső Sopronmegye felettünk álló előnyeit élvezhesse.

Tehát valóban nem kivánunk másoktól nehezebb dolgot, mint a mit mi egyenlősitett helyzetért örömest tennénk.

E mód által lehetőleg igazságosan lesz kielégitve minden s az erdélyi részek közt eső zárvonal is akadálytalanul meg lesz szüntethető.

2) A marhasó-árulás megszüntetését, melylyel elkövetni szokott csalás iránt a pesti bizottmány által felhozott példákhoz, mi is igen számosat idézhetnénk, helyesnek tartjuk. Helyesnek tartjuk különösen azért, mert oly anyaggal vegyitni a marhasót, mi az állatnak árt, nem lehet, az ártatlan szer pedig belöle könnyen kitisztitható, igy a vele csalás meggátolhatatlan. Az egy irányban kifejlett csalás pedig más irányban is könnyen csalást fejt ki.

Azonban a marhasó-árulás helyett azt hozzuk javaslatba, hogy a hulladék apró-só, valamint a bányákban, ugy egyébhol is a kösónál huszászatolival olcsóbban árultassék.

Ez módot nyujtana a baromtenyésztésben fogyasztott kösónak, a háztartás egyéb szükségei körül némileg olcsóbb pótlására, valamint némely iparos czélokra is nagyobb mértében használtathatván, egyszersmind a hulladék porsónak, mely most ráadásul a kösóra csak erőltetve kél, kelendőséget szerezne.

Hogy pedig az állattenyésztésben a nyalatható kösó, a porsónál, eltekintve annak tisztátlanitottságától, sokkal többet ér, azt minden gyakorló gazda ismeri.

3) Az eddig gyakorlott azon korlátozó eljárás, miszerint minden vidék egy kijelelt sóraktárra volt szoritva, s más raktárból, még ha valakinek jobban kezetügyében esett volna, se vehetett sót, teljesen szüntettessék meg. E helyett a só csak a bányák és aknák területén tartsa meg államegyedárui tulajdonságát, azon kivül pedig bocsáttassék szabad kereskedésre, mindenki ott vehetvén és oly czélra fordithatván az általa vásárlott sót, a hol és a mily czélra tetszik.

A kor szelleme mindenben a szabad kereskedés felé hajlik. Azt a sok apró engedélyezett sókereskedőt ellenőrizni ugy sem lehet, ha nem akarjuk is állitani, hogy a csempészet orgazdái egy részben legalább most is közülök kerülnek.

Mégis hogy mig a szabad kereskedés magát kifejti, vagy különben is, a nép a sóból szükséget ne szenvedjen, vagy tul felcsigázott árakkal ne sarczoltassék, tartsa fenn a magas kormány szükséges helyeken saját közvetlenül kezelt sóraktárait is, a népességhez mért folytonos készlettel, mely a vasúti közlekedésnek folytonos javulásával, különösen mihelyt a vasút Erdélybe kétfelöl is, aztán Máramarosig felhat, a mostani csakugyan sokképpen hibás szerződéses szállitási rendszer megszüntetése mellett is napról napra könnyebb feladat lesz.

4) Nyujtson a magas kormány segédkezet arra, hogy a sóbányák és aknák, aztán kincstári főbb sóraktárak közvetlen közelében a sót gyártás által nagy tömegben értékesitő gyárak keletkezzenek, melyeknek a gyártásra saját maguk által vagy kincstári költségen nagy mennyiségben szállitott só szerződés szerint olcsóbb gyári áron adatván, ez irányban kincstári felügyelet és ellenörzés alatt tartassanak.

Ez előbocsátott pontokban kifejtett eljárás azt eredményezendi, hogy a csempészet ellenörzésének fősztüksége főképp a bányák és aknák területére korlártoztathatván, az legeredményesebben lesz kezelhető; a szabad kereskedés pedig a fogyasztást lehető legnagyobb mértékben fogja kifejteni, s igy lesz az állam biztos és legnagyobb bevétele e forrásból legbizonyosabban elérhető.

Magas Miniszterium! Visszatekintve az ország szive Pest város bizottmányának fennebb idézett véleményére, távol vagyunk attól, hogy azt irányunkban szivtelenségnek czimezzük; mindazáltal azon nyugodt bizalom vigasztal bennünket, hogy a magas miniszterium nem oszthatja az ott kifejezett elveket, miszerint a só árának ott követelt egyenlősitése „ha ez által az államjövedelmének növelése is eléretik, nemcsak hatalmában, de kötelességében is áll", továbbá, hogy „a kisebb résznek érdekét a nagyobb miatt mellőzni kell", mely elvekből a legveszedelmesebb és igazságtalanabb következtetések fejlhetnének ki; banem vezérelvül mindenekfelett az igazságot és méltányosságot tartván szem előtt, mely kettő képes egyedül az ugyan nem is összeütköző, csak egymás mellett álló érdekeket legczélszerübben kielégiteni, alázatos előterjesztésünket meghallgatandja, és intézkedéseire nézve figyelembe veendi, melynek bizalmas reményében, mély tisztelettel öröklünk.

— B.-Hunyad piaczi árjegyzéke febr. 4-én 1868. a következő: ausztriai mérő. Tiszta búza első rendü 4 frt 20 kr, másod rendü 4 frt 10 kr; elegybúza első rendü 3 frt 50 kr, másod rendü 3 frt 10 kr; rozs első rendü 2 frt 90 kr, másod rendü 2 frt 60 kr, harmadrendü vám-rozs 2 frt 40 kr; árpa 1 ft 80 kr; tengeri első rendü 2 frt 30 kr, másod rendü 2 frt 30 kr; zab első rendü 1 frt 40 kr, másod rendü 1 frt 30 kr; alakor 1 frt 20 kr; paszuly 3 frt 50 kr; lencse 3 frt 50 kr; borsó 3 frt — kr; pityóka 95 kr; — alma 3 frt 50 kr; — marhahús fontja 15 kr; — sertéshús 20 kr; — ó-szalonna 48 kr, új-szalonna 40 kr; egy kupa zsir háznál 1 frt 20 kr; hájzsir piaczi 1 frt 10 kr; egy itcze ó-bór 20 kr, uj-bór 14 kr, pálinka iczéje 24 kr; — öntött gyertya ordinare 40 kr, takarék 42 kr.

— Nagy-Váradon január 28-kán tartott hetivásáron következő árak jegyeztettek: Tisztabúza 1-ső osztályu 5 frt 40 kr, 2-od oszt. 4 frt 80 kr, 3 ad oszt. 4 frt 30 kr; kétszeres búza 1-ső oszt. 4 frt 10 kr, 2-od oszt. 3 frt — kr, 3-ad oszt. 3 frt 90 kr; rozs: 1-ső rendü 3 forint 80 kr, 2-od rendü 3 forint 70 kr, 3-ad rendü 3 forint 60 kr; árpa 1-ső rendü 2 forint 30 kr, 2-dik rendü 2 forint 20 kr, 3-dik rendü 2 frt 10 kr; zab 1-ső rendü 1 forint 70 kr, 2-ik rendü 1 forint 60 kr, 3-ik rendü 1 frt 50 kr; tengeri 1-ső rendü ó 2 frt 70 kr, 2-ik rendü új 2 frt 60 kr, 3-ik rendü új 2 frt 40 kr; borsó 5 frt — kr; lencse 5 frt — kr; bab 4 frt 50 kr; köleskása 5 frt — kr; burgonya 2 frt — krt; 1 mázsa lángliszt 12 frt — kr, zsemleliszt 10 frt — kr, fehér kenyérliszt 8 frt 50 kr, barna kenyérliszt 7 frt 50 kr; 1 fuvar széna 2 frt 80 kr, szalma 1 frt 40 kr, szalonna 33 frt, 12 font zsupszalma 7 kr, 3 font alomszalma 3 kr; 1 öl (6 láb) tüzi bükkfa 15 frt, tölgyfa 14 frt, cserfa 17 frt, 1 font marhahús 18 kr, öntött gyertya 44 kr, lámpaolaj 38 kr, ó bor itczéje 20 kr, új-bor 12 kr, pálinka 18 kr, szilvapálinka 44 kr. Szesz itczéje 19 kr.

Távirati tudósitás a béosi börzéről.

Febr. 6-án: 5% Metaliques 100 frt 57.60. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 66.30. Kamat 58 75. 1860. Kölcsön 83.—. Bankrészvény 687. Hitelintézeti részvény 200 frt 186.60. London 10 ft st. 100 frt 23¼ kr 118.90. Ezüst 116.75. Cs. királyi arany 5.70.

Február 4-én: Földtehermentesi kötvény Magyarországi 70.50. Erdélyi 66.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

STEIN JÁNOS könyvkereskedesében Kolozsvártt kapható:

Dél-Magyarország,
vagy az ugynevezett
Bánság külön történelme.
Irta Böhm Lénárt. Két kötet. Ára 4 frt.

REFORM.
Irta br. Eötvös József. II-dik kiadás. Ára 2 frt.

VILÁGOS HÖSE, jellemzések Görgeiről.
Többek irataiból közrebocsátja Szokoly Viktor. Ára 60 kr.

Az erdélyi **muzeum egylet évkönyvei**
I-ső kötet: (1860—61. 4-rét 26. 158 l.) . . . 1 frt 70 kr.
II-dik kötet: 3 rajztáblával. (1862—63. 4-rét 147 l.) 1 frt 60 kr.
III-ik kötet: 18 rajztáblával 1864—65. 4-rét . . 3 frt 20 kr.
IV-dik kötetének I-ső füzete. . . . . 1 frt. — kr.

Irodai fali naptár
katholicus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral,
bélyeg-illeték táblákkal, a kolozsvári cs. kir. levél- és szekérposta, távirda, valamint a Biasini gyorskocsi menetrendével ellátva.
Különös tekintettel hivatali használatra
Ára 30 kr. o. é.

Erdélyi János. Egyetemes irodalomtörténet. Első füzet. Ára 80 kr.
Cherbuliez, Egy becsületes asszony története. Regény 2 köt. 2 frt.
Horváth M. 25 év Magyarország történelméből, 1823-tól 1848-ig. 2-dik kiadás 1 füzet. 1 frt.
Falk M. Gróf Széchenyi István és kora. Ára 2 frt.
Gróf Bercsényi Miklós levelei Br. Károlyi Sándorhoz. 1703—1711. Közli Thaly Kálmán. Ára 3 ft 50 kr.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

figyelemmel gyorsan

Minden megrendelések és megbizások

DEMJÉN LÁSZLÓ

könyv-, mü- és hangjegy-kereskedése

KOLOZSVÁRT.

FŐPIACZ.

A legelőbbi magyar házak közelebbről érdeklő irodalom elüszeretettel van könyvkereskedésemben képviselve.

A hirlapokban bármely könyvkereskedés által hirdetett könyvek, képek, hangjegyek általam gyorsan szerezhetők meg.

(129) Van szerencsém a t. cz. közönségnek ujonnan berendezett könyv-, mü-, hangjegy raktáramat és zongoráimat becses figyelmébe ajánlani. (5—*)

Uj Zongorák és templomok számára Harmoniumok

Eppen most érkezett Zongorák (a párisi kiállitáson jutalmat nyert)

Ehrbar udvari gyárostól	550 frt.
Heitzmann	450 „
Toberer	420 „
Czapka	400 „
Berger	380 „
„	360 „
Dill	270 „
Jahn	240 „
Wolff	220 „
Schrimp	140 „
Ast	120 „

Ezeken kivül is bár melyik bécsi vagy külföldi gyárostól zongorák és harmoniumok gyári áron rendelhetők

Kurta Zongora. Harmonium.

Használi hangszerek ujakkal kiseréltetnek.

Salon Zongora. Pianinó.

A tőlem vett hangszerekért felelősséget vállalok.

pontosan és a vidékre is gróflemelés

nélkül teljesittetnek

Hágó-mének.

Báró Bánffy Albert ő nsga választói udvarában a jelen évi **hágatási idény** alatt **Dimi Castor** televér mén 15, **Codrus** félvér 10 frtért o. é. fedezni fognak. Ugyanezek a mének ez idényre bérbe is kiadatnak, az első 300, a második 160 frt o. é. Értekezhetni ez iránt gazdatiszt Ujvári Károlylyal Választúton, a hol a mének is megtekinthetők. (28) (1—3)

(29) (1—3)

Haszonbéri hirdetés.

Brencsán Albertnek B.-Szolnok megyében a rettegi járásban Dézstől ¾ mértföldre fekvő monostorszegi tagositott birtoka több évekre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni akár személyesen, akár bérmentes levelek által, Szamosujvártt lakó tulajdonos

BRENCSÁN ALBERTtel.

(12) (4—4)

Birtok eladás.

Ns. Tordamegye alsó-kerületébe **Mező-Kook** helységében egy **100 holdon feljüli** tagositott birtok, két darab erdővel, belső Curiális telekkel, épületekkel, kor csomaházzal, jus régáléval és 5 zsellérekkel; a folyó **1868-ik év Szentgyörgy napjától** kezdve, **örökáron eladó**, átadható; az egyezkedni kivánók értekezhetnek levél által postán, vagy személyesen Gyerő-Vásárhelytt lakó tulajdonos BIRÓ LÁSZLÓval.

Ugyanezen tulajdonosnak a gyerővásárhelyi határon a nagy országüt mellett van **egy állásos jó vendégfogadója**, 1868 Szentgyörgy napjától három vagy több évekre is haszonbérbe kiadó. Értekezhetni helyt a tulajdonossal.

Hirdetések felvétele minden Europai lapba.

KÖLTSÉG KIMÉLÉS HIRDETÉSEKNÉL.

Nagy megbizásoknál jelentékeny elengedés.

(46) ½ (13—*)

Intézetek, Fürdő-igazgatóságok, Gyárasok, Iparosok, Kereskedők etc. kiknek szükségök van hirdetéscket tenni közre, jelentékény előnyökben és pénzkimélésben részesülnek az évek óta legjutányosabbnak ismert első ausztriai

Hirdetési-központi iroda által, A. OPPELIK, Bécs, Wollzeile 22,

Árjegyzék és költségszámla kivánatra ingyen.

mely ugy a bel- mint külföldön a legszilárdabb jóhirnévnek, valamint számos megbizásnak s többfelölröli elismeréseknek örvend.

Minden hirdetés bevégződések után elküldetnek.

(18) (3—3)

TAMÁSI TAMÁS Kolozsvártt

a tiszta folyó (Courrent)

női és **férfi** divat áruk legnagyobb raktára: Főtér, gr. Teleky Domokos-ház piacz és középutcza szeglet.

Ajánlja **ujonnan** érkezett **Brünni** és **Reichenbergi** gyártmányok, legujabb gyapjú szöveteit **BÁLI** nadrágokra, fekete és szines **Peruvien**, **Doscin**, valamint a **legnagyobb** választékban érkező **tavaszi gyapjú kelméit** — **Bielitz** és **Iglau** első gyáraiból a legjobb tartósságu **posztó**, **Düffelek** — melyekből úgy **női** felöltők, mint **férfi ruhák jutányos árbani** elkészittetését a **legujabb divat** szerint fölvállal.

Továbbá vagyok bátor ismert **rumburgi**, **hollandi**, **sziléziai**, **Creász** és **Sternbergi** „**VÁSZON raktáromat**“ a n érd. közönség figyelmébe ajánlani: mindennemü **gyapott gyolcsok**, **butor** és **ruha szövetek**, **fehérnemü**, **kanavász**, a legjobb **mosó perkálok**, **paplan**, **mátrátz**, **lábbeli**, s **minden képzelhető rövid-áru czikkek**; **pottendorfi kötő-pamut**, **kitünő** jó **varó-selyem**, **angol-czérna**,

„honi czondra“

a legillendőbb árak mellett **folytonos dús** készletben **nagyban** és **kicsinyben** kapható. Meszeterjedő **előnyös** és **közvetlen** összeköttetéseim által a **bel-** és **külföld** első **gyári-piaczain**, — azon kellemes helyzetben vagyok, miszerint **minden** kivánalmaknak megfelelhetek.

Vidéki megrendeléseket pontosan és kielégitőleg telyesitek, árjegyzék és kelme mintákkal a legszivesebben szolgálok; való készséges alázattal

TAMÁSI TAMÁS.

(7) (4—12)

Gyakorlati találmányok!

Az alább felsorolt tárgyak bámulatos olcsóságáról meggyőződést szerezni,

csak egyetlen megkisértésbe kerül.

Minden czikk a legjobb minőség iránt vállalt kezesség mellett árultatik.

A legujabb, leggyakorlatibb és fényüzési czikkek oly nagy választéka található, a minőhez hasonló Bécsben nem létezik, gondoskodva van fiatalakról és korosokról, ugy hogy egy csekélységért minden koru és állásu hölgyek, urak és gyermekek számára, ezerféle választékban, alkalmas ajándékot találhatnak.

Árkimutatást, czime pontos feladása mellett, mindenki ingyen *és* bérmentesen *kap: a vidék t. lakóira nézve tehát igen czélszerü, hogy magukmak abból egy példányt megszerezzenek, mivel benne nem csak az ára, hanem a raktáron levő minden czikk megnevezése is föllelhető. A czikkek szétküldése utánvétel, vagy az árak beküldése mellett történik.*

Különféle legújabb gyártmányu czikkek kivonata.

A ház mottója: Olcsó áru is lehet jó!

Eredeti Pompadour-pép. *A hires Pompadour asszony XV. Lajos udvaránál, oly szert birt, mely a világ előtt titokban maradt, s a melylyel ő magának fiatalsági látszatot, t. i. üde szépséget, sima bőrt tudott még előhaladt korában is biztositni. Ezen vény (Recept) később egy magas rangú nemes család birtokába jutott, a melynek gyönyörü szépsége még ma is általános csodálás tárgya. Rix doatornak sikerült ezen mostanig a legnagyobb titokban tartott vényt elsajátitani, hogy azt az egész világnak hasznukra bocsássa. Ezen felülmúlhatlan* [illegible] *meghaladt, a mivél számos bizonyitvány áll megtekinthetés végett mindenki rendelkezésére.— Egyetlen szer minden arcz-kiütések, szeplő, májfoltok sat. gyors elenyésztetésére.— E kitünő pépből egy tégely ára utasitással együtt 1 frt 50 kr.*

Ezüst tisztitó-golyók; *kitünő szer minden homályos fémtárgyak fényessé és újjá készitésére; nélkülözhetlen minden arany- és ezüst-mivesnek. 1 darab 10 kr.*

Mindenféle óra-szabályzó, *a szabályzott napóra irányitivel; mindenkinek legjobban ajánlható, mivel ezen valóban biztos órával, minden mechanikai orát szabályozhatni. 1 dr. finomál csiszolva 25 kr.*

Mosó-por. *Ezen por használata által idő, munka és pénz takarittatik meg; emellett legnagyobb előny még, hogy a fehérnemü jobban megkiméltetik, mint más készleteknél. 1 fontos csomag ára 23 kr.*

Amerikai pantentirozott biztonsági-lakatok, *kitünő szerkezet, biztos minden betörés ellen.*
1 darab kisebb-féle 30, 40, 50 kr.
1 „ nagy-féle . 70, 90 kr. 1 frt.
1 „ nagy-féle 2 kulcscsal 1 frt 10 kr.
1 „ utazó-táskára 25, 40, 50 kr.

Hasznosak a nadrágvédők, *melyek rosz időben a nadrágot piszoktól védik, 1 pár 20 kr.*

Angol ollók legjobb acélból;
1 dr. szabó-olló, legfinomabb 25, 35, 45 kr.
1 dr, hurok-olló, legfinomabb . 20. 30 kr.
1 dr. olló-láncz . . . . . 10 kr.

Nagy előnyt nyujtanak az új gép irónok *(plajbász); nélkülözövé teszik az alkalmatlan hegyezést s a hegy eltörése is biztositva van.*
1 darab fába foglalva 10 kr.
1 darab csontba foglalva 15 kr.
1 dr. tolltartóba foglalva késsel 90 kr.
1 kupak töltve, 3 hóra elég, 10 kr.
1 dr. Union-radir-gummi, irón és tenta ellen 5 kr.

Mindenféle fogfájás

azonnal és tartósan megszünik az új berlini fogcseppek használatára. A jótállás annyira biztos, hogy nem használtak esetében a pénz visszaadatik.

E szernek nem volna szabad egy házban is hiányoznia.

1 üveg utasitással együtt 80 kr.

Kitünő lábbeli fényiráz *kaucsukkal vegyitve, hogy a bőrt tartóssá tegye. 1 font 30 kr.*

A legujabb ligroine-zseb-tüziszer, *e nemben a leggyakorlatiasb, még nem pipások számára is ajánlandó közönséges tüziszer csinos kis alakjában, össze van kötve egy lámpával, a mely nehány órdig tartó égő anyagot vesz magába, ugy hogy az annyiszor előforduló minden alkalommal azonnal világosság van kéznél; a lenyomott ár csak gyors elterjesztésre van számitva 1 darab 50 kr.*

Persa hajfestő szer, *mely által szürke haj pillanat alatt, tetszés szerint setétre vagy feketére festhető s egy uttal természetes frisseséget nyer. Növényekből van készitve s egészen ártatlan, 1 skatulya ára utasitással: 2 frt.*

Folyékony enyv. *Nélkülözhetlen minden háztartásban, mivel a legkülönbözőbb, minden háztartásban előforduló javitásokat meg lehet önmagától tenni. Ezen enyv évékig eláll, s hidegen használható. Egy nagy üveg ára 25 kr.*

Legujabb rozsdapor, *kezesség mellett. Minden rozsda-pecsét eltávolitására vászonból, selyemből s egyéb kelmékből, valamint acél- és vastárgyakról. 1 pakk ára 35 kr.*

Legjobb borotva-pép. *Ezen pép által megkiméltetik a borotva köszörülése, 1 skatulya ára 25 kr.*

A lábnak megnedvesedéstől való megóvása, *mindenkinek ajánlható, mivel az egészség fenntartására szolgál. A Metzgerféle kitünö bőr-appretura alkalmazása által, a mely a bőrt lágygyá s áthatlanná teszi, ugy hogy a lábbelinek vizben leghosszabb ideig tartó használata után sem érezhető nedvesség, a czélnak, a legnagyobb mértékben meg lesz felelve, 1 üveg ára 60 kr.*

Angol bőr-máz, *melytől bármiféle bőrnem puhaságot s a legszebb tükörmázt nyer, 1 kis üveg ára 25, nagy 35 kr.*

Regulator-tollak, *minden kézhez és papirhoz alkalmazhatók, ugy hogy azon egy tollal a legfinomabb kaligráfiai és a legerősebb vonásokat ki lehet vinni 12 dr. 25 kr.*

Müller-féle bútor-politur, *mely általános elismerésben részesül, üveg számra kapható 60 kron. Ezzel minden régi butor-darab vagy más fatárgy a legnagyobb könnyüséggel a legszebben kicsiszolható. Egy üveg elég egy egész butor- készletre.*

Általános tisztitó-por, *melylyel minden fém, arany, ezüst bronz, pakfong, acél és réz sat. tisztára takarítható s kifényesithető. 1 skatulya ára 20 kr.*

Általános párisi tapasz, *a melylyel nemcsak üveget, porczellánt, követ, tajtékot, fát sat. gyorsan ugy összeragaszthatni, hogy elválhatlan lész, hanem különböző nemüeket is, pl. fát fémmel, üveget porczellánnal sat. összekapcsolhatni, hogy tökéletesen egy testté válik. Ezen, minden háztartásnál nélkülözhetlen szerből egy pakk ára 10 kr. Ugyanazon ragasz folyékony állapotban, igen szapora, üvegenként 30 kr.*

Legbiztosabb szer minden alkalmatlan rovar kiirtására *egyedül a* friss perzsiai rovar-pór *1 üveg ára 15 kr. háromszor akkora 35 kr.*

Amerikai pátent-biztonsági lakatok *titkos zárral, betörés ellen tökéletes biztosok. 1 darab ára két kulcscsal 1 frt. kisebb alakuak 45 és 60 kr.*

Vilanyos fogkefék, *melyek által fogpép vagy más szer nélkül (csak tiszta vizzel) a fogakat* tisztára, fehérre, bűztelenre *moshatni s egészségesen eltarthatni. Nagyobb kelendőség tekintetéből 1 darab ára csak 60 krra tétetett.*

Levél-pecsétjegyek, *melynek kényelmességük, olcsóságuk s biztos zárképességük végett az ostya és spanyolvisz elébe teendők, a legfinomabb minőségben, tetszésszerinti czim, czimer, név vagy monogrammal. 500 darab ára 1 frt 30 kr. 1000 darab 2 frt.*

Valódi angol tollkések, *1 két élü darab 20, 30, 40 kr. három elü 50, 60 kr; legfinomabb nemü 3 éllel: 60, 70. 90 kr. 1 frt.. négy éllel: 80 kr., 1 frt. 1 frt 20 kr.*

Varázs festészet. *Egy percz alatt a legnagyobb könnyüséggel lehet a legkülönfélébb festéseket: u. m. csoportokat, füzéreket, bokrétákat, állatokat sat. minden tárgyra, pl. fára, csontra, üvegre, pléhre, porczellánra, bőrre, kőre, papirra áttenni. Ezek különféle házi tárgyak czifrázatára szolgálnak, s különösen iparosoknak ajánltathatnak. Ezen áttehető képek darabjának ára: 2. 3, 4, 5, 8, 10 kr: 1 üveg átvivő mázárö 20 kr, melylyel 500 áttevést eszközölhetni.*

Legfelsőbbleg szabadékozott méreg, minden egér, patkány, hörcsök és vakond kiirtására. *Az árulás kezesség mellett történik. 1 nagy pléhszelencze ára 1 frt o. é.*

A hajnak frisen tartására, szürke vagy világos hajnak setétre festésére, legjobb a dióolaj; *minden vegytani készület ártalmas. Van szerencsém ezennel jelenteni a t. cz. közönségnek, hogy hamisitatlan, fris, kétszer szürt* dió-olaj *raktárt tartok. Egy kis üveg 25, nagy 55 kr.*

Gyökeres szer a tyükszemnek *legfeljebb 8 nap alatt nyom nélkül kiirtására. Ez ujonnan feltalált szer felülmulja mind az eddigieket s igy kezesség mellett árultatik. Egy skatulya ára utasitással 40 kr.*

Cs. kir. szab. Saponin-zsir-égény, *nehány óra alatt kiirt bármi nemü foltot, akár miféle kelméből kivétel nélkül. Ez uj termény hatásával felülmúl minden eddigi gyártmányt, mivel a legkényesebb szint sem lopja meg, azonnal szárad s maga után büzt nem hagy, kéztyük takaritására is különösen ajánlható 1 üveg utasitással 40 kr.*

Valódi transparent-glycerin-szappan *a legfinomabb illatokkal: 1 középnagy darab ára 15—20 kr. nagy darab 25 kr.; 1 tégely* valódi taréjzsir-hajkenőcs *30 kr.; 1 darab valódi taréjzsir — fixateur 30 kr; valamint mindenféle bel- és külföldi* illatszerek *és pipere asztali czikkek a legnagyobb választékban.*

Cs. kir. legf. szab. vizellenes-ágylepedők, *minden háztartásnál ajánlhatók, főleg gyermekek, betegek és gyermekágyasoknak nélkülözhetlen. 1 darab ára 90 kr, 1 ft 20., 1 ft 50., 1 ft 70 kr.*

Franczia levélpapirok, akármiféle név, betü vagy korona ingyen benyomással.
100 db 8-r. finom fehér . . . — ft. 45 kr
100 „ „ angol bordázott v. vonalzott — „ 65 „
100 „ „ bordázott sok szinben . — „ 75 „
100 „ negyedr. finom fejér . . . — „ 85 „
100 „ „ angol bord. v. vonalzott 1 „ — „
100 „ boriték, 8-r. fejér . . . . — „ 30 „
100 „ „ 8-adr. bord. kem. pap. — „ 50 „
100 „ „ szines, bordázott . . — „ 55 „
100 „ „ belülről emaillirozott . — „ 60 „
100 „ „ negyedrétre fejér . . — „ 50 „
100 „ „ bord. kem. pap. — „ 65 „

Két szép betü ára koronával, a most divó csinos szinnyomattal.
100 db. papirra monogramm . . . — ft. 40 kr.
100 „ boriték . . . . . — ft. 40 kr

100 db. látogatójegy.

Kettős simitott papirra, legfi. lithografia, egy sor . . . . . 1 — „
Ugyanaz, legfin. fekete nyomattal . . — 70 kr.
„ „ arany „ . . . — 90 kr.
Minden további sorért 10 krral több.

Legfinomabb angol felnyomatu, legújabb betünemekkel készült látogató-jegyek olcsóbbak mint bárhol.
100 db. fejér, mindkét oldal sima . — ft. 60 kr.

Aczél tollak.

1 tuczet angol, 12 legjobbféle . . — „ 10 kr.
12 „ (katulya) a jenebbi nemüek . — „ 80 kr.
12 „ aluminium-toll . . . . . — „ 80 „
1 „ irón jóféle, 10, 15, 20, 25, 35. 45 krron.
1 „ Tolltartó 10, 15, 20, 30 kr.

Pecsétnyomó legszebb irással.

1 db. 2 betüvel és legfinom. tartóval — ft. 50 kr.
1 korona ára 30 kr. egész nevek a legolcsóbban számittatnak.

Felnyomatu sajtók, *nevekkel együtt legfinomabb készitmény . . . 3 ft. 50 kr.*

Stampigliek, *pléh szélenczével, festék és ecsettel . . . 4 ft. 50 — 5 ft. 50 kr. a legújabb* önfláplálló-stampigliek *1000 nyomatot adnak a gép egyszeri megáztatására leggyakorlatibbak hivatalok és üzleti irodák számára. 1 darab ára a legfinomabb metszéssel . . . . . 6 ft 50 — 7 ft 50 kr.*

Chinaezüst.

10 évi jótállás mellett folytonos használattal.
1 tuczet evő kanál 16 ft. kávés kanál 9 ft. kés- villa 27 ft. 1 pár gyertyatartó 4, 5, 6 ft.
1 darab tejmeritő 3 ft. — 3 ft. 80 krig.
1 „ levesmeritő 5 ft 50 — 6 ft 50 kr.
más tárgyak gyári árban.
Finom kávé-tálczák, festve kettős pléhből, 1 db. 20, 30, 40, 50, 60 kr.
Büztelen, viztömött ágyteritők, ágyvizelők és gyermekek számára, meggátolják az ágynemü átázását 1 db 90 kr. 1 ft 30, 1 ft 50 s a legnagyobbak 1 ft 75 kr.

Gazdag gyermekjáték és társas játékok raktára.

Bábok, darabja 5, 10, 15, 20, 30 kr. — 2 ft.
Különböző állat, fuvon 5, 10, 20 kr. — 1 ft.
Játékok skatulyában, 10, 20, 30, 50 kr. — 2 ft.
Állatok, természetesen készitve, 50 kr., 1—2 ftig.
Más játékszerek ezerféle választékban 10 krtól 4 ftig.
Társas játékok, 30, 50 krtól 2 frtig.

Az ismert roulettjáték en miniature, 1 dr. 40, 50, 60, 80 kr. 1 frt 20, 1 ft 50 kr.

Laterna magica *vagy varázs lámpa, legkellemesebb mulatság ifju és aggnak; 1 db 12 képpel 65, 85 kr. 1 ft 50 kr., 2, 3—4 ftig.*

Könyvnyomdák, *tökéletesek betükkel s más szükségletekkel, nagyobb gyermekek számára 85 kr., 1 ft 20, 1 ft 80, 2 ft 50, 3, 4—5 ft.*

Angol eszköz-szekrényke, *minden a háznál szükséges szerszámmal töltve: 1 db 1 ft, 1 ft 50 kr., 2 ft., 2 ft 50 kr., 3—4 ftig Ugyanazok kisebb alakban gyermekek számára 25, 35, 60, 80 kr. 1 ft.*

Játékszerek meg-endelésénél kéretik a gyermek korát s a tárgy értékét föladni, s ekkor a legczélszerübb jog választatni, mert a választék igen nagy.

Különböző játékszerek skatulyában, 100-féle választékban leány- és fiygyermekek számára, db 10, 20, 40, 60 kr. 1, 2 frt

Legfinomabb kaucsuk fésük.

1 fodrító, 15, 20, 25, 30 kr., porfésü, 20, 25, 30 kr.
1 szárfésü 25, 30, 35 kr., tüzö- vagy kontyfésü, 30, 40, 50 kr., zsebfésü, 10, 15, 25 kr., zsebfésü kefével 25, 35, 40 kr., 1 hajkefe 30, 40, 50 kr. 1 ftig, ruhakefe, 50, 60, 80 kr. 1 ftig, legfinomabb fogkefe, 20, 25, 30, 35 kr. Körömkefe 25, 35, 45 kr.

Legfinomabb angol tollkések *drb. 25, 35, 45, 60, 80 kr. 1 ft. 1 ft 20 kr.*

Gyakorlati zseb-tüzszerek, *kanóczczal és anélkül, drb. 20, 30, 40, 50, 60 kr.*

Legújabb pénztárczák *20, 40, 60, 80 kr. 1 frt. 1 ft 50., 2 frt.*

Levéltárczák *60, 80 kr.. 1 frt. 1 frt 50. 2, 3, 4 ft*

Szivartárczák *30, 50, 80 kr. 1 ft. 1 ft 50. 2, 3 ft*

Valódi tajték szivar-pipák és szopókák, *legszebb alak. legfin. metszés, 1 db. 50 kr. 1 ft. 1 ft 50. 2, 3, 4, 5 frt.*

Tökéletesen felszerelt pipázó-szerek, *igazi tajtékból, borostyánkövel, etuis-ben, zsebalak, a töltés száma szerint különféle szopókával és pipával, mindenféle dohány és szivarra, tilaszerrel, kanóczczal, szivar-géppel és papirral és egyéb pipa-szerrel, drbja 3, 4, 5, 6, 8 ft.*

Selyem nyakkendők *urak számára, 1 db. fekete vagy szines, 25, 35, 45, 60 kr.*

Legdivatosabb selyem-echarpe-ok *80 kr. 1 ft. 1 ft 50 kr.*

Legjobb nadrág-tartók, *tartós és czélszerü, 1 pár angol czérnából 45, 60, 80 kr. selyemből 90 kr. 1 frt 20. 1 frt 50 kr.*

Egy szépen kidllitott boriték, *különféle* luxus-papirral *és levél boritékkal töltve 1 db. 25, 35, 50, 60, 80 kr. 1 frt.*

Iró-tárcza *felszerelés nélküt 80 kr. 1 ft. 1 ft 50. 2 ft. tökéletes irószerrel ellátva, 2, 3, 4 ft.*

Fénykép-albumok

100-féle választékban, saját gyártmány
1 db. 25 képre 35, 50, 80 kr. 1 ft.
legfinomabbféle 1 ft. 1 ft 50. 2, 3 frt.
1 db. 50 képre 60, 80 kr. 1 ft. 1 ft 20.
legfinomabbféle 1 ft 50. 2, 3, 4, 5 ft.
1 db. 100 képre 3, 4, 5, 6, 8 frt.
Keret-gyári raktár, drb. 5, 10, 20, 30, 50 kr.

Különféle hölgy-necessairek

tökéletes varró-eszközzel.
darab számra 60, 80 kr. 1, 2, 3, 4, 5 frt. kiállitás szerint.

Franczia szinházi látcső-gyári raktár, darabja 3, 4, 5, 6, 8, 10 ft. melyek az optikusnál kétszer drágábbak.

Legszebben kiállitott hölgy kézi-tárczák bőr- és más kelméből. 1 db. 1 ft 50. 2 ft. 2 ft 50. 3, 4, 5 ft.

Legujabb ékszer-tárgyak.

legdivatosb alak, új aranyból, mely aranyszinét mindig megtartja, tehát a valódi ékszerhez ámitólag hasonlit.

Brocheok, *1 db. 40, 60, 80 kr., 1 ft., 1 ft 50 kr, 2 ft.*
Fülbevalók, *párja 60, 80 kr., 1 ft., 1 ft 50 kr., 2 ft.*
Karpereczek, *1 db. 50 kr., 1 ft., 1 ft 50 kr. 2 frt.*
Medailok, *1 db. 20, 25, 35, 50, 65 kr.*
1 kötés órafüggő, *60 kr. 80 kr., 1 frt.*
Tüzö-fésük, *80 kr., 1 ft, 1 ft 50 kr., 2, 3 ft.*
Gyürük kövei, *30, 40, 50 kr.*
Oralánczok rövidek, *50, 80 kr., 1 ft., 1 ft 50 kr.*
Nyaklánczok, *89 kr., 1 frt., 1 frt 50 kr.*
Gombostők *férfiak számára, 20, 30, 40, 60 kr.*
Chemisette-gombok, *10, 15, 20, 30 kr.*
Manchette gombok, *1 pár 20, 30, 50, 80 kr.*
Gallér-gombok, *5, 10 kr.*
Egész garnitur chemisette- és manchette-gomb, *50, 80 kr. 1 frt., 1 frt 50 kr.*

A divatos aczél ékszer

összeállitva sok finomra köszörült ezüst-aczél szegből.
1 broche, 40, 60. 80 kr., 1 ft.
1 „ ezüstbe foglalva, 1 ft 50 kr., 2, 3 ft.
1 pár fülbevaló, 50, 60, 80 kr., 1 frt.
1 „ „ ezüstbe foglalva, 1 ft 50 kr. 2 ft., 3 ft., 3 ft 50 kr.

Legfinomabbul dolgozott briliántékszer,

még a szakértőt is tévutra vezetheti.

Ezen ékszer valodi ezüstbe van foglalva, arany alyzattal és tűvel ellátva: az utánzott briliántok a legfinomabb hegykristályból köszörülvék, s az élenk tüzet soha sem vesztik el, más drága kövek is ismerhetlenül utánozvák.
1 broche, 4, 5, 6 frt.
1 pár fülbevaló 4, 5, 6 frt.
1 „ chemisette-gomb, 2 ft 50, 3 ft 50, 4 ft 50 kr.
1 „ férfi-tö, 1 ft 80 kr., 2 ft 80 kr., 3—4 ft.
Briliánt-gyürü arany 1 ft 20., 1 ft 50., 2—3 frt.
Kereszt és szív colliennek, 2, 3, 4 frt.

Gyasz ékszer,

fekete, legszebb alak s nagyon tartós, üveg, jet, láva- és bivalszaruból.
1 broche, 20, 30, 50, 80 kr., 1 frt.
1 pár fülbevaló, 25, 35, 50, 80 kr., 1 frt.
1 db. karperecz, 30, 50, 80 kr., 1 frt.
1 „ nyaklánczz, 50, 80 kr., 1 frt.
1 „ rövid oralánczz, 15, 30, 60 kr.
1 „ chemisett-gomb, 4 kr.
1 pár manchette-gomb, 15, 20, 30, 40 kr.
1 db. kontyfésü, 20, 40, 60, 80 kr.

Bel- és külföldi illatszerek, szappanok, olajok, hajkenőcsök s más pipere-asztali czikkek gyári raktára.

Hihetlen s mégis igaz!

Salon-órák bronzból üveg-boritóval és talppal.
1 db kisebbféle 2 ft. | 1 db középnagy 3 ft 20 kr.
1 db nagyobb 2 ft 60. | 1 db legnagy. 4 ft 50 kr.
Csinos szoba-órák, porczelláu előrészszel.
1 db ütő szerkezet nélkül 2, 3 ft. 3 ft 80 kr.
1 db ütő szerkezettel 3 ft 50, 4 ft 50, 5 ft.

Ezen órák tartósságáért és jó járásáért kezesség vállaltatik.

Mindenféle megbizások elfogadtatnak s gyorsan s jutányosan teljesitetnek.

Arjegyzékek minden a raktáron levő czikkekből ingyen adatnak.

A. Friedmann, első osztr. bizományi üzlete Bécsben, Praterstrasse, 26 sz.

Figyelmeztetés. Mintda a fennebbi czikkek hamisittatnak is, arra kivánók figyelmeztetai, hogy azok valódi állapotban egyedül az alólirt raktárban kaphatók.

Nyomatott az Ev. ref. főtanoda betüivel (Bel-farkasutcza 74. sz.)

Mai számunkhoz féliv melléklet van csatolva.

Iskola Alapítvány Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala - BCU Cluj Napoca.